

УДК 343.346.8:004(100)

Вікторія Юрївна ЦЕБИНОГА,

курсант факультету № 1 (слідства)

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7500-3378>;

Володимир Валентинович ЧУМАК,

кандидат юридичних наук,

приватний науковий співробітник відділу організації наукової роботи

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6171-2250>

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ПРОТИДІЇ КІБЕРБУЛЛІНГУ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Однією з гарантій дотримання режиму законності в Україні є встановлення юридичної відповідальності за ті чи інші правопорушення (дисциплінарна, цивільна, адміністративна та кримінальна). Соціальні блага та цінності, що підлягають охороні регулюються чинним законодавством України, але нажаль, на сьогодні склалася ситуація, коли не всі суспільні відносини знайшли своє відображення на законодавчому рівні. У зв'язку з чим виникає необхідність звернення до зарубіжного досвіду з метою усунення законодавчих прогалин в Україні.

Сучасний стрімкий розвиток ІТ-технологій зумовили появу нових загроз, що приходять до пересічного громадянина через мережу Інтернет. Негативний вплив інтернет-технологій включає в себе такий момент, як відсутність соціальної взаємодії один на один, що перешкоджає формуванню навичок міжособистісного контакту. В результаті зростає число інтернет-злочинів проти особистості, яку іноді не відокремлюють від віртуального образу [1]. Однією з таких загроз, на сьогодні є кібербулінг.

Кібербулінг є досить новим мало кому відомим явищем, що має своє походження від усім відомого булінгу, але вже дещо в іншій площині своєї реалізації. Якщо булінг (цькування) – це прояв агресії з подальшим залякуванням особистості, цькування та погрози, моральне приниження в реальності (в школі, на вулиці) [2], то кібербулінг – є в даному випадку більш латентним явищем та розгортається в віртуальному просторі.

На сьогодні єдиного легального розуміння щодо визначення поняття «кібербулінг» немає, а думки науковців дещо різняться залежно від свого предмета дослідження крізь призму різних наук та галузей права.

Загалом, слово «кібербулінг» прийшло до нас з англійської мови та походить від двох слів «кібер» та «булінг». Так, кібер (позначає віртуальне опосередковане комп'ютером середовище), а булінг

(походить від англ. bull – бик, бугай, а в переносному значенні – дуже велика, сильна чи агресивна персона; і позначає процес лютого, завзятого нападу; близькі за смыслом дієслова українською мовою – роз’ятрувати, задирати, прискіпуватися, провокувати, дошкуляти, тероризувати, цькувати та ін.) [3, с. 6-7].

З джерел вільної енциклопедії ми можемо знайти що поряд зі вживанням терміну «кібербуллінг», вживається термін «кібермоббінг», під яким розуміються умисні образи, погрози, дифамації і повідомлення іншим даних, що компрометують за допомогою сучасних засобів комунікації, як правило, протягом тривалого періоду часу [4].

Перші прояви та сумні наслідки кібербуллінгу почалися в Сполучених Штатах Америки. Коли 13-річний Райан Патрік Галаган убив себе, не витримавши нападок колишніх друзів, метою яких було довести, що хлопець – гей. Після смерті сина батько виявив листування з дівчиною, яка зустрічалася з Райаном, але розірвала з ним стосунки і оприлюднила його особисті листи. «Завтра я зроблю це, прочитаєте в газеті», – написав Райан тим, хто його травив, а вони відповідали: «Це буде весела розвага!». А Кайлі Кенні була змушена кілька разів змінювати школу через сайт «Корпорація «Убий Кайлі », на якому були оприлюднені її координати разом з компрометуючою інформацією; в результаті дівчина була змушена перейти на домашнє навчання [1].

Як бачимо кібербуллінг є серйозною проблемою сучасного суспільства, та вимагає швидких законодавчих змін та запровадження відповідальності та кібербуллінг. Незважаючи на досить тяжкі наслідки від кібербуллінгу, а саме – смерть дитини, наразі ще жодна країна світу не закріпила відповідальність на законодавчому рівні, а в деяких державах – є пропозиції до парламенту щодо адміністративної відповідальності. В даному напрямку Російська Федерація випереджає чинне законодавство, де є вже перші випадки притягнення до кримінальної відповідальності за кібербуллінг.

Так, мешканку міста Сочі посадили за доведення до суїциду через соціальну мережу «Однокласники». Мешканку засудили до одного року і дев’яти місяців колонії-поселення за доведення до самогубства через соціальну мережу, про це повідомляється на сайті управління Слідчого Комітету Російської Федерації по Краснодарському Краю. Встановлено, що 31-річна Анна Симоненко зареєструвалася у соціальній мережі під різними вигаданими іменами, щоб помститися колишньому хлопцеві, який щойно повернувся з армії та покинув останню. Вона опублікувала на сторінці юнака, а також на сторінках його знайомих інформацію про те, що він нібито дотримується нетрадиційної сексуальної орієнтації. В результаті юнак вирішив, що його честь було залямовано і він повинен покінчити життя самогубством. Про це він не раз говорив своїм близьким, як наслідок –

юнак виконав свій намір – він наклав на себе руки шляхом повішення [5].

В деяких штатах Сполучених Штатів Америки також вводять кримінальну відповідальність за кібербулінг. Так, в штаті Арізона кримінальна відповідальність за кібербулінг або троллінг (образи та провокації в мережі Інтернет) сягає позбавлення волі до 25 років, а відповідальність починається для суб'єктів, які досягли 14-го віку [6].

В Сербії кримінальна відповідальність за кібербулінг передбачає до 10 років тюремного ув'язнення. Так, для 19-го річного юнака суд призначив покарання у вигляді 18-ти місячного тюремного ув'язнення за погрози в мережі до керівництва країни [7].

Кримінальна відповідальність за кібербулінг передбачена у законодавстві великої Британії. 25-ти річний чоловік був засуджений до 18-ти неділь тюремного ув'язнення та знущання в мережі Facebook над підлітками [8].

В Україні перші випадки кібербулінгу з сумними наслідками мали місце у 2017 році. Перший випадок має місце у Чернігові наприкінці 2017 року. Коли однокласники спочатку побили дівчину у школі, а потім розмістили дане відео з коментарями, що принижують честь і гідність дівчини в мережі Інтернет через в соціальних мережах. Наступним прикладом кібербулінгу є випадок, що стався на Закарпатті, тоді школярка наклала себе руки через систематичні цькування в свою адресу в соціальних мережах. Але незважаючи на сумні наслідки від дії кібербулінгу в Україні, законодавство знаходиться на стадії розробки законопроектів, які б регулювання питання відповідальності за кібербулінг, сферу протидії органами Національної поліції України тощо.

Висновок. Тому, в умовах євроінтеграції необхідно акумулювати власні зусилля задля впровадження засобів протидії кібербулінгу та визначення відповідальності за кібербулінг. У зв'язку з чим вважаємо внести зміни до чинного кримінального кодексу України в частині введення кримінальної відповідальності за кібербулінг; зміни до чинного кодексу України про адміністративні правопорушення в частині встановлення адміністративної відповідальності у вигляді штрафу за булінг та деякі види кібербулінгу. А також прийняття Законів України «Про протидію булінгу в Україні» та Закон України «Про протидію кібербулінгу».

Реалізація вище зазначених нормативно-правових актів протидії кібербулінгу сприятиме збереженню стабільності в суспільстві, інформаційної безпеки, та полягатиме у безпечному користуванні кіберпростором та інформаційно-комунікаційними технологіями.

Список бібліографічних посилань

1. Інша сторона Інтернету // Менеджер школи. Сайт Короля Василя Васильовича. 07.01.2016. URL: <http://vv-korol.in.ua/internet-tehnologiyi/inshastorona-internetu.html> (дата звернення: 28.10.2018).

2. Цькування // Вікіпедія : віл. енцикл. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Цькування> (дата звернення: 28.10.2018).

3. Найдьонова Л. А. Кібер-булінг або агресія в інтернеті: способи розпізнання і захист дитини // Методичні рекомендації / Серія: На допомогу вчителю. Вип. 4. К., 2011. 34 с.

4. Кібермоббінг // Вікіпедія : віл. енцикл. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Кібермоббінг> (дата звернення: 28.10.2018).

5. Жительницу Сочи посадили за доведение до суицида через «Одноклассники». URL: <http://lulzne.ws/irl/view/645/> (дата звернення: 28.10.2018).

6. За «Интернет-тролля в США может грозить до 25 лет лишения свободы» // Free Torrents URL: <http://free-torrents.org/forum/viewtopic.php?t=159133> (дата звернення: 28.10.2018).

7. 19-летнего серба посадили за угрозы президенту в Facebook // Newsland. 05.04.2012 URL: <http://newsland.com/user/4297728425/content/19-letnego-serba-posadili-za-ugrozy-prezidentu-v-facebook/4322971> (дата звернення: 28.10.2018).

8. Англичанин получил тюремный срок за интернет-троллинг // Аргументы и факты. Aif.ru. 15.09.2011 19:55. URL: <http://www.aif.ru/society/web/264179> (дата звернення: 28.10.2018).

Одержано 30.10.2018

УДК 341.41

Альона Леонідівна ШЕВЧЕНКО,

*викладач кафедри міжнародного і європейського права
юридичного факультету*

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПЕРСОНАЛУ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

Використання інформаційних та комунікаційних технологій (далі – ІКТ) відіграє провідну роль у багатьох сферах суспільного життя, зокрема у системах правосуддя. Так, ІКТ широко застосовуються при здійсненні правосуддя, зокрема, для поліпшення обробки інформації, передачі та публікації, дотримання прав учасників процесу, тощо. Разом із тим, застосування ІКТ може мати й негативні наслідки у сфері інформаційної безпеки, зокрема витік інформації, можливість внесення змін до інформаційних джерел або виведення з ладу усієї електронної системи суду. Такі протиправні дії завдають шкоди як окремим учасникам міжнародного кримінального судочинства, так й інформаційній безпеці суду в цілому. З огляду на зазначене, забезпечення інформаційної безпеки є невід’ємною частиною відправлення ефективного і незалежного правосуддя та дотримання прав учасників міжнародного кримінального судочинства, зокрема